

АНАЛІТИЧНА НОТАТКА щодо побудови ефективної системи управління сільськогосподарським виробництвом

1. Базові засади

За умов демократії і ринкової економіки розбудови системи організацій для представництва інтересів сільгоспвиробників перед органами влади замало – потрібно розбудовувати не тільки представницьку, але й управлінську спроможність такої системи.

Суть такої управлінської спроможності (саморегулювання) полягає у тому, що організації (як правило, неприбуткові) формують свої нормативні документи (органи державної влади формують нормативно-правові, а всі інші підприємства, відомства та організації – нормативні), які є добровільними для виконання. Коли виконання нормативних документів недержавних організацій потребує підтвердження виконання – діє система сертифікації, яка передбачає перевірку учасників системи саморегулювання незалежним аудитором (нормативно-правові документи як частина законодавчо-нормативної бази потребують безумовного виконання).

На даному етапі існує державна система управління аграрним сектором. Вона включає Мінагрополітики, яке стоїть на чолі системи управління аграрним сектором, підпорядковується Кабінету Міністрів України і взаємодіє з іншими галузевими міністерствами. В орбіті Мінагрополітики функціонують і йому підпорядковуються центральні органи державної влади, які створені на виконання певних управлінських функцій держави. На місцях державне управління здійснюють обласні та районні державні адміністрації. При виконання своїх функцій вони взаємодіють з місцевими підрозділами органів державної влади. Сфера компетенції органів влади – формування та реалізації державної політики шляхом формування законодавчо-нормативної бази і перевірки її дотримання суб'єктами господарювання, фізичними та юридичними особами публічного та приватного права.

Для ефективного функціонування аграрного сектору України система державного управління має бути доповнена недержавною системою органів управління аграрним сектором. Сфера компетенції такої системи включає взаємодію з органами державної влади, спрямовану на формування та реалізацію аграрної державної політики (представництво інтересів) та розвиток нормативного інструментарію на додаток до законодавчо-нормативної бази, який поглиблює, конкретизує та забезпечує ефективність реалізації державної політики (галузеве саморегулювання).

2. Шляхи реалізації

В сучасних системах управління обрання напряму розвитку та складання плану поточних дій, як правило, здійснюється на основі аналізу альтернатив.

В даному випадку існує дві альтернативи щодо формування системи управління аграрним сектором, яка є додатковою і доповнюючою до державної:

- 1) розробка та прийняття закону про недержавну систему управління аграрним сектором;
- 2) формування такої системи управління в рамках внесення змін та доповнень до чинної законодавчо-нормативної бази.

Обидва ці шляхи будуть успішними і приведуть до формування сучасної ефективної систем управління аграрним сектором лише за умови, що вони спираються на чітко визначену концепцію, яка визначає мету та цілі розвитку аграрного сектору, шляхи їх досягнення. В світовій управлінській практиці це називається TOR, terms of references – опис того, чого ми хочемо (по нашому – хотелки) – все починається з цього.

3. Альтернатива №1.

Коментар до законопроекту додається.

Загальний висновок – законопроект одіозний, за відповідальної влади шансів би не мав, але на наявних умов може трапитися все.

4. Альтернатива №2.

Ключові вимоги (хотелки) сільгоспвиробників:

- зміцнення впливу на органи державної влади
- забезпечення контролю над здійснення сільськогосподарської діяльності на місцях
- забезпечення системи управління аграрним сектором фінансовими ресурсами

Вони можуть бути реалізовані через:

- а) встановлення контролю над реалізацію норм чинної законодавчо-нормативної бази (пріоритетний шлях)
- б) зміни до чинного законодавства України (розробка законопроекту «Про внесення змін та доповнень до законів України щодо розвитку системи управління аграрним сектором України»)

Пропозиції АЦ АСУ:

Зміцнення впливу на органи державної влади

- 1) Прецедент формування представницького органу в сільському господарстві на рівні закону вже існує – це Асоціація фермерів та приватних землевласників України ([розділ VIII](#) закону «Про фермерське господарство»). Цю норму варто посилити, додавши до фермерів середні господарства, керівники яких проживають на території здійснення господарської діяльності, і перенести її у закон «Про державну підтримку сільського господарства», нова стаття 2-3 «Взаємодія виробників сільськогосподарської продукції з державою»
- 2) Постанова КМУ № 996 від 03.11.2010 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» передбачає формування громадських рад при всіх органах виконавчої влади, у тому числі при районних держадміністраціях. Цим положенням потрібно керуватися для зміцнення взаємодії з органами влади на районному рівні – вони впливають на органи виконавчої влади на рівні області, які в свою чергу впливають на центральні органи влади. Підпертий знизу, такий вплив буде дуже посилювати вплив центральних офісів громадських організацій.

Забезпечення контролю над сільськогосподарською діяльністю на місцях

- 3) Оптимальний шлях - формування кваліфікаційних вимог на реалізацію норм чинного законодавства і їх затвердження рішенням органів місцевої влади, які є обов'язковими для виконання на території (відповідні норми практично у всіх випадках можна знайти в чинному законодавстві).

Забезпечення фінансовими ресурсами

- 4) В рамках аграрних дотацій варто започаткувати програму фінансування громадських організацій (представницьких організацій, галузевих асоціацій) – спочатку в рамках загальної бюджетної дотації аграрного сектору (вже на 2022 рік), а з часом - у вигляді збору коштів з продажів продукції за визначеними кодами в рамках механізму справляння ПДВ.
- 5) Також варто розширити сферу компетенції Укрдержфонду ([статті 10,11](#) закону «Про фермерське господарство») на роботу з середніми підприємствами і унормувати його роботу новою статтею 17-3 «Український державний фонд підтримки виробників сільськогосподарської продукції» закону «Про державну підтримку сільського господарства». В цьому випадку можна було б реалізувати всі наші попередні вимоги щодо іпотечної установи та формування кваліфікаційних вимог до обігу земель.

5. Висновок

Заходи, запропоновані в рамках Альтернативи №2 можуть стати дорожньою картою для відновлення ролі, впливу та значення Аграрного союзу України, розбудови його структур на місцях.